

Preek 5-11-2023; ds. Arlette Brabander

Lezingen: Spreuken 9 en Mattheus 25 : 1-13.

'Vrouwe Wijsheid is niet alleen. Zij heeft een buurvrouw, die bazelt, Vrouwe Dwaasheid. We kennen haar allemaal wel. Ze woont naast ons. En als we er even geen erg in hebben schuift ze gewoon een stoepje op. Dan woont ze bij je. Trekken we ons de haren uit het hoofd.'

Gemeente van de Heer Jezus Christus, broeders en zusters,

Wat is wijsheid? En wat is dwaasheid? Daar gaat het vanmorgen over. Weerbarstige onderwerpen waar ik elke keer weer over struikel. En wel om een tweetal redenen: vond ik mijzelf vroeger nog best wijs, nu vind ik mijzelf voornamelijk een grote dwaas. Maar wellicht is dat nog enige winst, Socrates wist immers ook zeker dat hij niets wist. De andere reden is dat ik ondanks dit inzicht, toch weer voor het oecumenisch leesrooster heb gekozen. Met als gevolg dat ik de hele week als een dwaas meisje met te weinig olie op een dichte deur stond te kloppen. Maar daar koopt u natuurlijk niets voor. Dus ik loop vanmorgen zo goed en zo kwaad met u door de tekst heen. Met een lampje in mijn hand. Hopelijk komt daar genoeg licht uit om u niet halverwege in het donker achter te laten.

Door de poort van dwaasheid neem ik u dus mee het verhaal in. Het bracht mij op idee om de parabel te zien vanuit het perspectief van een ooggetuige. Dan staan we opeens midden in de kring rond Jezus. Het zijn allemaal bekenden, mensen zoals u en ik. We komen onszelf allemaal tegen bij Jezus. Verschillend als we zijn. Maar we hebben een ding gemeen. We zijn nieuwsgierig naar Hem. We zijn nieuwsgierig naar zijn woorden. We zijn geraakt door Jezus. Met wat we over hem hebben gehoord of wat we met onze ogen hebben gezien.

Op die manier zijn wij opeens zelf leerling van Jezus geworden. Zijn wij diegene geworden die al een tijdje met Jezus optrekken en hem kennen. Zo schuiven tijdslijnen in elkaar en bevinden we ons opeens als getuige in de kring rond Jezus.

Het was een gespannen politieke situatie. Palestina werd bezet door de Romeinen. De bezetters waren wreed, corrupt en er moest veel belasting worden betaald. Een groot deel van de mensen was arm. Er was een kleine rijke elite. Politieke partijen bestonden er niet. Wel religieuze groeperingen. Ieder met een eigen agenda. De tijd was zwanger. Vol van verwachting dat er iets zou gebeuren van Godswege. Dat er een einde kwam aan de bezetting. Aan het onrecht. Mensen hoopten op een teken van God. In de komst van de Messias. Die gedachte kwam altijd op in tijden van crisis.

We vallen met onze neus in de boter. Met onze tekst van vanmorgen. Jezus is woedend over de situatie in Jeruzalem. De schijnheilige mensen in de tempel. Het onrecht in de maatschappij. Samen met de leerlingen verlaten we de tempel. Jezus heeft net als een bezetene ruzie gemaakt met de Joodse leiders: *'Jullie doden maar iedereen die jullie tot een ander inzicht probeert te brengen!'* Harde woorden. Hij loopt boos weg met ons in z'n kielzog. Werpt nog een blik over zijn schouder en zegt dan: *Kijken jullie nog maar eens goed naar die tempel. Hier zal geen steen meer op elkaar blijven staan.'*

Even later zitten we allemaal bij elkaar en vragen aan Jezus: Maar hoe zit het dan precies? Wanneer komt er dan een einde aan deze wereld? En wanneer komt U dan weer terug? Wanneer zal er vrede zijn? Het waren allemaal dingen waarover Jezus al zo vaak verteld had. Maar niemand begreep er het fijne van. De preken van Jezus hadden zoveel mensen geraakt. De verhalen over Gods koninkrijk. De vergezichten van de profeten die Hij ons voorhield: *'Ik heb jullie geluk voor ogen, niet jullie ongeluk: Ik zal je een hoopvolle toekomst geven.'* Tot tweemaal toe klonk deze tekst uit Jeremia. De woorden waren met succes ontvangen. De hele gemeente keek uit naar Gods nieuwe wereld. Proberen meteen zijn koninkrijk in een beleidsplan te vangen. Ook was er een bijeenkomst geweest van mensen die langs de

huizen gingen. Ze hadden daar hun ervaringen gedeeld. Ze getuigden van de pijn van de mensen. De eenzaamheid, het verdriet, het gemis. De zorgen rondom de donkere situatie in de hele wereld. Oorlog en onrecht. Na afloop was iedereen ervan overtuigd dat dit niet de wereld kon zijn zoals God die bedoeld had. Ze waren aangestoken door zijn woorden over licht en liefde. We spraken af hoe we dat het beste aan de mensen konden overbrengen. Hoe we de hoop levend houden: de beelden van een nieuw Jeruzalem. Het vreedzaam waar mens en dier vreedzaam met elkaar samenleven. De heilige berg van God waar er plezier wordt gemaakt. Een wereld zonder onrecht, oorlog en verdriet.

Geen wonder dat er maar één vraag de boventoon voerde: Heer, wanneer? Wanneer zal dit alles gebeuren? Wanneer breekt Gods rijk nu aan?

En Jezus begint: *‘Dán zal het koninkrijk van de hemel te vergelijken zijn met tien meisjes die hun eigen lampen meenemen en erop uittrekken de bruidegom tegemoet.’*

In een paar zinnen ontvouwt zich een decor. Het doek gaat open. Op de achtergrond van het toneel zien we een groot Joods bruiloftsfeest. Op de voorgrond staan 10 jonge Joodse meisjes. Symbolisch 10, dat was het minimum dat altijd in de synagoge aanwezig moest zijn voor een eredienst. De 10 bruid-meisjes kijken vol verwachting en ongeduld uit naar het grote feest. En ze hebben olielampjes in hun hand. Want ze hadden één belangrijke taak: ‘s avonds de bruidegom tegemoet lopen en bijlichten wanneer hij op weg ging naar het huis van zijn bruid. Vandaar de lampen en de olie.

Dan wordt de eerste scene ingeleid: *‘Vijf van hen waren dwaas, de andere vijf waren wijs.’* Hé, hier wordt iets belangrijks verteld. We zien het niet direct van de buitenkant af. Ze hadden waarschijnlijk dezelfde jurken aan. Het is om het even verdeeld, de wijsheid en de dwaasheid. Waarom ze dwaas zijn wordt direct onthult. *‘De dwaze meisjes hadden wel hun lampen gepakt, maar geen extra olie. De wijze meisjes hadden behalve hun lampen ook nog een kruikje olie bij zich.’* Ze hadden geen extra olie bij zich. En de wijze meisjes wel.

Alle tien meisjes staan klaar, maar de bruidegom laat op zich wachten. Het wachten, het eeuwige wachten als het lot van alle mensen. De ‘Drie zusters’ van Tsjechov werden er wereldberoemd mee. De een na de ander valt in slaap, ‘t wachten moe. Wij als kerk met hen. Zoveel jaren zingen, bidden en vieren op dezelfde manier. Een beetje opschudding Hemelhoog en hemelsbreed kan geen kwaad.

‘Dan klinkt daar een kreet’, Opeens is daar de lang verwachte soelaas. We waren allemaal diep in slaap gevallen. Het decor wisselt en de volgende scene begint. Het is pikdonker. Het is nacht. En dán klinkt het verlossende woord: *‘Daar is de bruidegom, kom ga hem tegemoet’*. *‘Tien meisjes springen op en maken hun lamp in orde’*. In het holst van de nacht, de lange donkere nacht van de ballingschap. In de meest donkere nacht van ons leven worden we opeens wakker geschud. In crisistijd. Wanneer onze wanhoop buitenproportionele vormen aanneemt. De oorlog, het geweld, de nood. De humanitaire crisis als dé crisis van de mensheid. Wanneer ziekenhuizen gebombardeerd worden. Verstoken blijven van brandstof. Hulpgoederen worden tegengehouden bij de grens. De wereld toekijkt. Dwazen aan de macht zijn, de wijzen hun mond gesnoerd worden. Elke crisistijd schreeuwt weer om het profetisch woord. Dat woord komt op uit het diepst van Gods schepping. De roep om Recht, recht en nog eens recht. Zij was er al voordat God de aarde schiep. Het profetisch woord komt in elke crisis weer als een licht omhoog: Wat is een godsdienst zonder gerechtigheid?

In het donker zijn alle meisjes druk bezig met hun lampjes. Het licht wat de wereld zo broodnodig heeft. Dan opeens klinkt de stem van Vrouwe Dwaasheid: *‘Geef ons wat van jullie olie, want onze lampen gaan al uit.’* Maar Vrouwe Wijsheid is snel: *‘Nee, dan is er voor ons én jullie niet genoeg! Zoek liever een verkoper en koop zelf olie.’* De echte wijsheid begint met ontzag voor de Heer.

Vrouwe Wijsheid is klaar voor het feest. Zij heeft haar tafel gedekt, haar vee geslacht en de wijn gemengd. Haar dienaressen heeft ze de stad in gestuurd. Die moeten de mensen uitnodigen.

'Mensen zonder verstand, luister! Kom naar Wijsheid toe, kom mee naar het feest. Blijf niet dom, leer hoe je wijs wordt! Zo klinkt het op de hoek van de straat. Want dan zul je een goed leven hebben'.

Dan begint laatste scene. De dwaze meisjes rennen weg om olie te halen. Op dat moment komt de bruidegom er aan: klaar om ze binnen te laten. Vijf meisjes schuiven aan bij de Maaltijd. Vrouwe Wijsheid, volgens Joodse traditie de Thora. De Vijf boeken van Mozes. Dan wordt de poortdeur gesloten. Het toneel is leeg. Maar het doek nog niet gevallen. Vrouwe Dwaasheid komt hijgend aangerend: *Heer, Heer! Doe voor ons open!* Vijf meisjes kloppen tevergeefs op een dichte deur. Het antwoord valt als een vlammend zwaard, die de toegang verspert: *'Ik ken jullie niet'.*

Wees dus wakker, want we weten niet op welke dag of tijdstip onze bruidegom komt.

Gemeente, als een dwaas meisje trek ik de haren uit mijn hoofd. Ik wilde u echt niet in het donker achterlaten. Maar mijn olie is op. Mijn geloof te klein, mijn onvrede te groot. Ik had u nog mooie dingen willen vertellen over de wijsheid en de Thora. Over het laten schijnen van licht en liefde in deze wereld. Over het recht dat niet half toegepast kan worden. Daarom deelde Vrouwe wijsheid haar olie niet. Het gaat om geloof, echt. Om wakker zijn. Om onze wachttijd hier op aarde goed te gebruiken. De ander te kennen en onszelf in hem te herkennen.

Ik had met deze tekst uw geluk voor ogen, niet uw ongeluk.

Maar voor een hoopvolle toekomst kan ik alleen maar met u bidden:

O God, die voor ons verborgen is
Uw onderwijs is volmaakt,
het doet de ziel herleven.
Uw getuigenis is betrouwbaar,
het geeft wijsheid aan wie niet geleerd heeft
en het doet de ogen stralen!
Wij bidden u bescheiden:
Wilt U in uw eindeloze goedheid
ons duistere verstand met uw heilige Geest verlichten.
Dan kunnen wij uw onderwijs echt verstaan
en er met instemming naar leven.

Lof zij u Christus tot in eeuwigheid. Amen.